

■ ■ ■ Det henger ikke nødvendigvis sammen at selv om vi har en stor stat, så må vi også ha stor statlig innblanding og detaljstyring.

Detaljstyrt stat

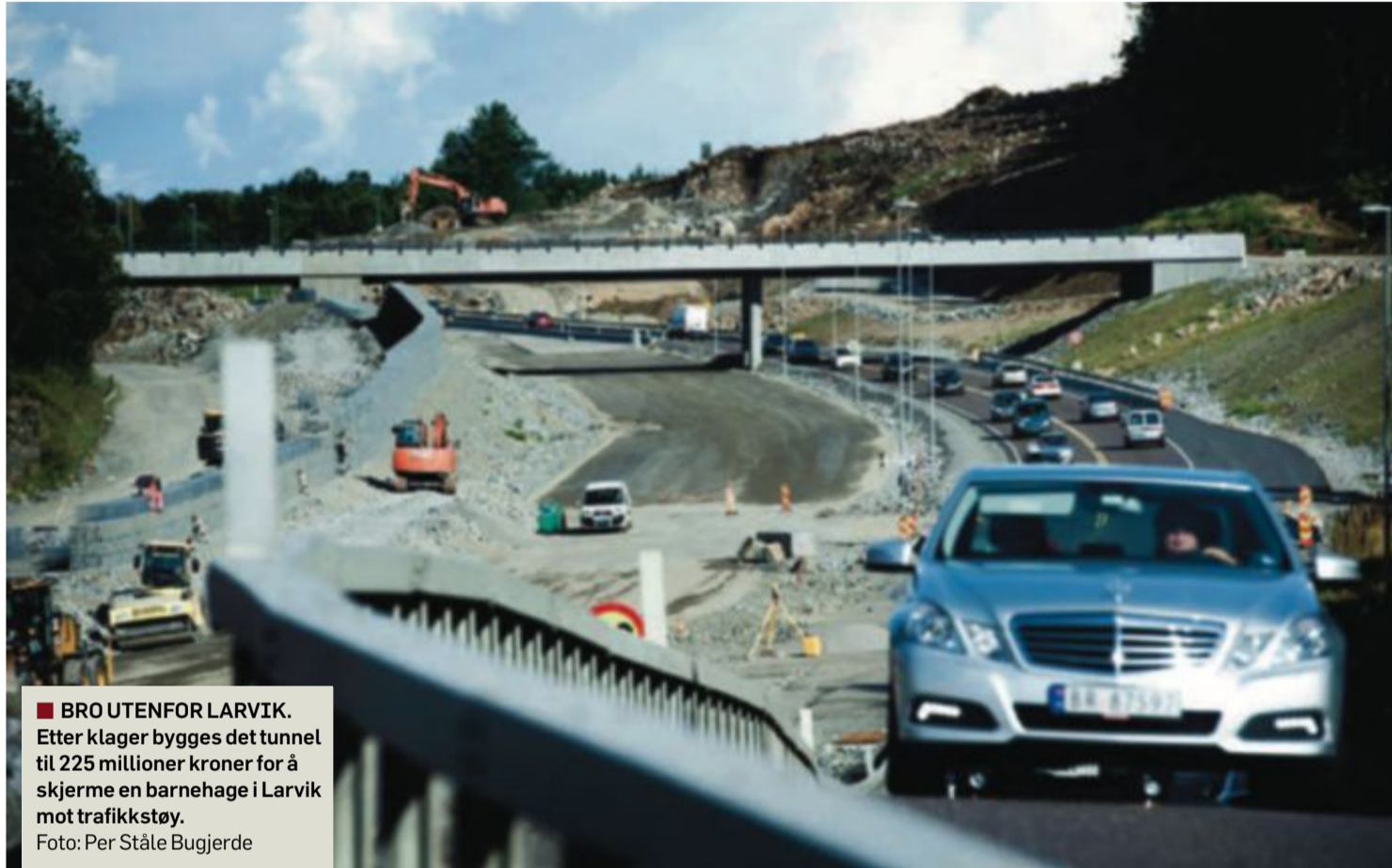
ØKONOMI
HILDE C.
BJØRNLAND

Når Nasjonal transportplan legges frem i morgen vil trolig regjeringen igjen si at den aldri har brukt mer på vei og bane enn det den gjør nå. Og det er riktig. For regjeringen har satsset stort på investering i samferdsel de siste årene, både i forhold til historien, men også i forhold til våre naboland.

Men skal man bedømme i hvilken grad et land tilbyr høy velstand til sine innbyggere, skal man ikke evaluere hvor mye penger som brukes, men hvor effektivt landet bruker sine tilgjengelige ressurser. Det vi si, hva man får igjen for pengebruken.

For selv om vi bevilger rekordmidler til samferdsel, er det ikke rekordresultater vi får tilbake. Stadig kan vi lese at vi henger etter våre naboland når det gjelder bygging av sammenhengende motorvei mellom landsdeler og mellom de store byene, og vedlikeholdsbehovet på våre svingete landeveier er skrikende og økende. Nye broer og tunneler til små øysamfunn er det derimot blitt ganske mange av. Det har ikke stoppet utflyttingen. Men det er ikke bare i samferdsel vi bruker historisk mye penger, uten historiske resultater. Norge bruker mer pr elev i skolen enn noe annet OECD land, og det offentlige har større utgifter til helse per innbygger enn andre europeiske land.

Tar man statsbudsjettet og deler på antall innbyggere i Norge, så bruker vi nesten 40 prosent mer per innbygger enn man gjør i Sverige (regnet om i felles valuta), uten at vi får noe mer tilbake. Tvert imot, vi har gjennomsnittlige resultater i skolen og forventet levealder i

■ **BRO UTENFOR LARVIK.**
Etter klager bygges det tunnel til 225 millioner kroner for å skjermes en barnehage i Larvik mot trafikkstøy.
Foto: Per Ståle Bugjerde

Norge er vel som i Sverige.

Så hvor blir pengene av? Mye går med til lønn. Utgiftene til en norsk timelønn er nesten 70 prosent høyere enn snittet i EU. Siden staten stort sett kjøper lønnstjenester, sier det seg selv at mye brukes her. Men mye går også med til administrasjon, drift og manglende evne til å prioritere (si nei). En økende grad av statlig byråkrati har man sett i mange land de siste årene. Men mens Europa og USA nå tvinges til å kutte og effektivisere, trenger ikke politikerne i Norge å kutte noe som helst. Så lenge de holder seg til handlingsregelen.

Dette er selvfølgelig ikke en bærekraftig strategi. I Perspektivmeldingen som regjeringen la frem tidligere i vinter understreket den at på litt lengre sikt vil vi få en underdekning på offentlig forbruk. Det vil si at oljepengene vi bruker via handlingsregelen ikke vil være nok til å dekke underskuddet. Da må vi enten kutte velferden eller øke skatteinntektene. Regjeringen har lagt vekt på det siste,

nemlig at vi skal jobbe mer for å dekke inn mer av statens utgifter.

Jeg er enig i dette. Men perspektivmeldingen hadde vært mer relevant hadde den også diskutert hva politikerne selv kan gjøre for å få mer ut av våre knappe ressurser. For det henger ikke nødvendigvis sammen at selv om vi har en

Den norske velferdsmodellen forutsetter full sysselsetting men den forutsetter også effektiv drift

stor stat så må vi også ha stor statlig innblanding og detaljstyring. Ta skolen. Norge er blant de landene der skolens ansatte har minst frihet til å bestemme over egen skolehverdag ifølge OECD. Skolehverdagen er bestemt sentralt: Standarder og planer lages i departementet/direktoratet, følges så opp av

kommunen. For lærerne betyr det mengder med skjemaer som må fylles ut og planer som må følges opp. Dette tar tid vekk fra undervisning. I motsatt ende er Finland med en offentlig skole som rangeres til å ha stor frihet over egen skolehverdag og som attpåtil leverer resultater langt over gjennomsnittet i OECD.

Dyr detaljstyrt planlegging er også samferdsel skjemmaet av. Et enkelt prosjekt kan kreve et par tiår i planlegging før spaden settes i jorden, om prosjektet da i det hele tatt vil bli gjennomført. For det er stortingspolitikere som både bevilger og bestemmer hvor det skal bygges. Slik tar prosessen tid og blir dyr. I motsatt ende er Sverige. Der bevilger stortingspolitikere midler mens fagmyndigheter beslutter hvor de skal investere eller vedlikeholde. Slik blir det mye god vei av.

Den norske velferdsmodellen forutsetter full sysselsetting men den forutsetter også effektiv drift. I perspektivmeldingen er regjeringen opptatt av det første. Skal politikerne få mer igjen for ressursbruken burde de også være opptatt av å effektivisere driften. Det gjør de best ved å begrense detaljstyringen. Videre må de klare å prioritere og de må tørre å si nei. Da vil de få mer igjen for pengebruken. Det er som kjent

FLERE INNLEGG
Side 42-43

Innlegg

Klart for omkamp på Kypros

Nils Christian Langtvedt

DN i front?

Tor-Arne Solbakken

Du kan itj gå på null

Espen Skorstad

Gass er verre enn olje

Freddy Frydenbø

Olympisk turismeeffekt

Eli Grimsby

på resultatene man til slutt vurderes.

Professor Hilde C. Bjørnland
Institutt for samfunnsøkonomi,
Handelshøyskolen BI

Se også side 4 og 5

GJESTEKOMMENTAR - ØKONOMI

STEINAR HOLDEN

ROGER BJØRNSTAD

HILDE C. BJØRNLAND

ØYSTEIN DØRUM

STEINAR JUEL

PER RICHARD JOHANSEN

Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10
Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn
inklusive mellomrom Underinnlegg/replik: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord)
Legg ved portrettfoto

■ Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten.
■ Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt

stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere.
■ Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter.

Debattinnlegg honoreres ikke.
Debattansvarlig:
Vidar Ivarsen,
tlf. 22 00 10 59 – 932 56 059
debatt@dn.no